ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

10 Nisan 2020
Cuma

RESMİ GAZETE’DE BUGÜN

10 Nisan 2020 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ
YÖNETMELİKLER
— Giresun Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
— Üsküdar Üniversitesi İhale Yönetmeliği

Ücretsiz izin düzenlemesine işverenden destek, işçi endişeli

TBMM'ye sunulmaya hazırlanan torba teklifle, hem işçi hem de işverenlerin talepleri kısmen karşılandı. İşten çıkarmalar üç ay yasaklanıyor. Ücretsiz izne çıkarılanlar ile daha önce işten çıkarılanlara destek verilecek.

10 Nisan 2020

Mehmet KAYA

Türkiye'nin COVID-19 salgınıyla mücadelesi kapsamında ekonomik, sosyal ve tıbbi alanda düzenlemeler içeren yürütme ve yürürlük dahil 62 maddelik torba kanun teklifi hazırlandı ve görüş alınmak üzere sivil toplum örgütlerine gönderildi. Taslakta, hem işçi hem de işverenlerin talepleri kısmen karşılandı. Bununla birlikte taslakta, varlık fonu ve hazine arazilerinin kat karşılığı devir imkanı gibi diğer alanlara yönelik düzenlemeler de yer aldı.

● İşten çıkarmalar 3 ay yasaklandı, yasa çıkana kadar koruma yok

Torba Yasa'da istihdamı korumak için sert bir önlem alınarak işten çıkarmalar üç aylığına yasaklandı. Cumhurbaşkanı işten çıkarma yasağını 6 aylığına uzatabilecek. Düzenleme 4857 sayılı İş Kanunu'na "Geçici İstihdam Güvencesi" başlığı ile bir geçici madde ilavesiyle yapıldı. Buna göre, İş Kanunu kapsamında olan veya olmayan her türlü işçinin iş sözleşmesinin, COVID-19 salgın hastalık nedeniyle kamu yararı gözetilerek ilgili maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra üç ay süreyle işçi çıkarılamaması hükme bağlandı.

● İyi niyet kuralları ve ahlak nedeniyle işten atılabilecek

Teklif taslağında, İş Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının "Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" başlıklı ikinci bendinde sayılan, işe girerken vasıfları konusunda yalan söyleme, işverenin veya ailesine küfür, asılsız ihbar vb.

davranışlar, cinsel taciz, sarhoş veya uyuşturucu etkisi altında işe gelme, güveni kötüye kullanma, hırsızlık. vb. 7 günü aşan ertelenmeyen hapis cezası, mazeretsiz üç gün işe gelmeme, hatırlatılmasına rağmen ödevlerini yapmaması, iş güvenliğini tehlikeye düşürmesi, tamiri 30 günden fazla sürecek hasara yol açması işten çıkarma gerekçeleriyle işten çıkarma devam edecek. Teklife göre işten çıkarma yasaklandı ancak ücretsiz izne çıkarmaya aynı süreler kapsamında izin verildi.

● Ücretsiz izne çıkarılanlar ile daha önce işten çıkarılanlara destek verilecek

Ücretsiz izin verilenler ile 15 Mart sonrası işten çıkarılanlardan işsizlik sigortası alamayanlara günlük 39.24 TL yardım yapılmasına ilişkin hüküm teklifte yer aldı. Yardımı alanlar çalıştırılırsa işverene ceza kesilecek. Yardımın süresini de Cumhurbaşkanı 6 aya kadar uzatabilecek. Düzenleme 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'na geçici 24. maddenin eklenmesi şeklinde yapıldı.

● Salgın hastalık dahil acil durumlar KİK'ten istisna

Torba teklif ile Kamu İhale Kanunu'ndan istisna halleri arasında güvenlikle ilgili olan düzenlemenin bulunduğu 3. maddenin b fıkrasına, "doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, kısmi veya genel seferberlik gibi mücbir sebep hallerinde ihtiyaç olan" malların temini de istisna olarak eklendi.

● Stokçuluk, fahiş fiyat vb. uygulamalar hukuki tanım olarak mevzuatta, cezalar artırıldı

Torba teklif ile 6585 sayılı Perakende Kanunu'na "fahiş fiyat", "stokçuluk" tanımları getirildi ve suç olarak tanımlandı. Bu tanımlamalara istinaden fahiş fiyat uygulayanlara 10 bin ile 100 bin, stokçuluk yapanlara 50 bin ile 500 bin TL arasında ceza verilmesi düzenlendi.

●Elektrik üretim ön lisansları iptal edilebilecek

Yasa teklifi ile Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında alınmış mevcut üretim veya otoprodüktör önlisanslarını, lisanslarını ya da lisans başvurularını sonlandırmak isteyenler ilgili maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde başvurması halinde herhangi bir yükümlülükle karşılaşmadan başvuruları iptal edilecek ve teminatları da iade edilecek. Ayrıca, kömür çıkarmak şartı bulunan termik santral sözleşmelerinden, termik santralin kurulmamış olanları da iptal edilebilecek. Termik santralini kurmuş olanlar, özelleştirme ile alınan, maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle yerli veya yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı olanlar da yine iki ay içinde başvurarak sözleşmelerini feshedebilecek. Teminatları iade edilecek, yaptırım uygulanmayacak. Başvuranlar ise idareden herhangi bir hak talebinde bulunamayacak.

● TEDAŞ borcuna yapılandırma

Torba teklif ile 6824 sayılı yeniden yapılandırma kanununa bir geçici madde eklenerek, TEDAŞ'a elektrik borçlarının yeniden yapılandırılmasına imkan sağlanıyor. Ayrıca, yeniden yapılandırma sırasında faiz oranlarının düşürülmesi ve taksitlendirme imkanı sağlamaya yönelik yetki veriliyor.

● Varlık Fonu'nun alt fon ve iştirak ettiği, satın aldığı şirketler de kamu mevzuatından muaf

Torba teklif ile Türkiye Varlık Fonu Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Şirketi, alt fonlar, kurdukları şirketlere tanınan çeşitli kamu mevzuatı ile Sermaye Piyasası Kanunu'nda tanınan muafiyetlerin, bunların satın aldığı veya işlem yaptığı şirketler için de geçerli olması sağlandı. Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu'nun şirketler topluluğuna yönelik hükümlerinin Varlık Fonu ve şirketlerine uygulanmaması hükmü de getirildi. Dernek ve vakıf gibi sivil toplum örgütlerinin toplantı, genel kurul ve beyanname verme sürelerinin mücbir sebep hallerinde ertelenmesi yetkisi İçişleri Bakanlığı'na verildi.

● TÜRSAB aidatları ertelenebilecek

Torba teklif ile işletme belgesine sahip kuruluşların acenta unvanından bağımsız olarak işletme belgesini devrine izin verildi. Ayrıca TÜRSAB aidatlarının talep halinde bir yıl ertelenmesine imkân sağlandı.

● Ar-Ge'ye esneklik

Teklifl e, mücbir sebep hallerinde teknoloji geliştirme bölgeleri, Ar- Ge ve tasarım merkezlerindeki faaliyetler, Cumhurbaşkanı izniyle bu merkezler dışında da yürütülebilecek. Bu durumda, teşvikler ödenmeye devam edilecek.

● Tarım ve gıda

Torba teklif ile lisanslı depoculuk düzenlemesi kapsamında düzenlenen lisansların geçerlilik süresi bir yıl uzatılabilecek. Teklif ile marketlerin ve toptancıların üreticiden aldıkları ürünlerin bedelini en geç 30 günde ödemesi esas kural olarak belirlendi. Ayrıca et, süt ürünleri ile üretim tarihinden sonra 30 gün içinde bozulması mümkün gıdaların bedelinin 30 günde ödenmesi zorunlu kılındı. Düzenlemede bir başka madde ile bu ödemeyi süresinde yapmayan işletmelere 500 bin TL'ye kadar ceza öngörüldü.

● Esnaf aidatında indirim

Esnafl arın birliklerine ödeyeceği bedellerden ilk üyelik ve yıllık aidatların alt sınırı asgari ücretin onda birinden yirmide birine indirildi. Bir esnafın birden fazla iş yapıyorsa her bir birliğe üye olması şartı kaldırıldı ve sicil kaydının silinmesi işleminin sicil gazetesinde ücretsiz

yayınlanması zorunluluğu getirildi. Ayrıca sicile kayıt harcı, ticaret sicili harçlarının %25'i ile sınırlandı.

● **Kâr payı dağıtımına sınır**

Torba teklif ile kamu şirketleri dışında kalan şirketlerin 2019 faaliyetlerinden dağıtılabilir karının yüzde 25'ini dağıtması sınırı getirildi.

● **Lojistik-taşımacılık**

Ticaret gemilerinin denize elverişlilik belge süresi 3 ay uzatıldı. Gerekli görülmesi halinde ilgili bakanlık bu süreyi uzatabilecek. Ticaret gemilerinin sahip olması gereken donanımların yönetmelikle belirlenmesi de düzenlendi.

● **Sosyal medya şirketlerine "temsilci zorunluluğu"**

Türkiye'de temsilciliği bulundurma zorunluluğu getirilen uluslararası internet şirketleri arasına sosyal medya şirketleri de dahil edildi. Ayrıca Türkiye'deki kullanıcıların verilerinin yine Türkiye içinde tutulması zorunluluğu getirildi. Bu yükümlülükleri yerine getirmeyenler 1 milyon ile 5 milyon TL arasında ceza uygulanacak.

UZMANLARIMIZ NE DÜŞÜNÜYOR

İşçi çıkartmaya korona ayarı - *DOÇ. DR. RESUL KURT*

TBMM gündeminde olan torba yasa taslağı ile koronavirüs (COVID-19) nedeniyle işten çıkarmaların sınırlandırılması ve işverenlere çalışanlarını ücretsiz izne ayırmaları durumunda ücret desteği verilmesi amacıyla düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, İş Kanunu kapsamında olan veya olmayan her türlü işçinin iş sözleşmesi, COVID-19 salgın hastalık neticesinde kamu yararının gerektirmesi nedeni ile maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay süreyle 4857 sayılı İş Kanunu 25 /1-2 ikinci bendinde gösterilen sebepler dışında işveren tarafından feshedilemeyecek. Teklifte istisna tutulan İş Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendi, "İşçinin tutulduğu hastalığın tedavi edilemeyecek nitelikte olduğu ve işyerinde çalışmasında sakınca bulunduğunun Sağlık Kurulu'nca saptanması durumunda" işçinin işten çıkarılabilmesini düzenliyor. Ancak işçi istifa edebilecektir. Söz konusu fesih yasağı uygulanan hallerde işveren işçiyi onayı aranmaksızın ücretsiz izne ayırabilir. Fesih yasağı süresini altı aya kadar uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.Yine, 4857 sayılı İş Kanunu'nu çerçevesinde; - Yukarıda belirtilen nedenlerle ücretsiz izne ayrılan işçiler ile,- 15/3/2020 tarihinden sonra işten çıkarılmış olup, kanunun diğer hükümlerine göre işsizlik ödeneğinden istifade edemeyen işçilere, 4857 sayılı İş Kanunu'nun geçici 10'uncu maddesi çerçevesinde belirlenen fesih yasağı süresince fondan her gün için 39,24 Türk Lirası nakdi ücret desteği verilecek. Ancak burada suistimalleri

önlemek üzere ücretsiz izne ayrılarak ücret desteğinden yararlanan işçinin işveren tarafından fiilen çalıştırılmaya devam ettiğinin tespiti halinde 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102'nci maddesinde belirlenen idari para cezaları dört katı olarak uygulanacak. Bu kapsamda verilecek nakdi ücret desteğinden yararlanma süresini altı ay süreyle uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır.

"Mevzuatta "ücretsiz izin" yok, uygulamada karışıklıklar çıkabilir" - *AYTUĞ BALAMAN*

İş Kanunu uygulamaları konusunda uzman Aytuğ Balaman, ücretsiz izin düzenlenmesinin işçi çıkarma yasağını anlamsız kıldığını belirterek, Türk iş hukukunda "ücretsiz izin" düzenlemesinin yer almadığını hatırlattı. Ücretsiz iznin hamilelik, yol izni gibi çok özel durumlarda ve ancak işçinin rızasıyla hayata geçirilebildiğini kaydeden Balaman, "Türk iş hukukunda ücretsiz izin uygulaması bilinçli olarak düzenlenmemiş, bunu İş Kanunu'nun 22. maddesi kapsamında işçinin rızasına bağlamıştır. Çünkü bu uygulama hem çalışma koşullarında esaslı bir değişikliktir hem işçinin iş güvencesini elinden almaktadır" uyarısında bulundu.

İşçiler riske ortak ediliyor

COVID-19 salgınıyla ortaya çıkan riskin işletme riski olduğu, riske katlanması gerekenin kar hakkı kazananlar olduğu ve riskin işçiye bırakılamayacağını belirten Balaman, ücretsiz iznin işçilerin riske ortak edilmesi anlamına geleceğinin altını çizdi. Yapılması gerekenin ücretsiz izine imkân vermek değil, uygulamanın gevşetilerek bütün işyerlerinin ve işçilerin "kısa çalışma" ödeneğinden yararlandırılması olduğunu belirten Balaman, İşsizlik Sigortası Fonu'nun da böyle zamanlarda kullanılmak üzere kurulduğunu kaydetti. Balaman, "İşverene ücretsiz izin yapma imkânı ve bu kapsamda ücretsiz izne çıkartılan işçilere nakit ücret desteği verilmesi, ancak işyerinde kısa çalışma yapılmasına rağmen kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayan işçiler bakımından düşünülebilir. Esasen buna da gerek olmayıp, kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya ilişkin sınırlamaların kaldırılması zaten bu sorunu çözebilecek niteliktedir" dedi. Balaman, ücretsiz izne çıkarılacak kişinin sigortalarının ödenmesi konusunun da kanunda yer almadığını belirterek, bu işçilerin sigortalarının mutlaka ödenmesi gerektiğini belirtti. Balaman, küçük esnaflar, ev hizmeti ve bakım gibi işlerde çalışanlar, müzisyen ve sanatçılar gibi kayba uğrayan çalışanların da nakit desteğinden yararlandırılması gerektiğini vurguladı.

İşçi temsilcileri işten çıkarmaların artacağından endişeli

TBMM'de görüşülmesi beklenen Torba Kanun ile "ilgili madde yürürlüğe girdiği tarihten itibaren" üç ay süreyle işçi çıkarmak yasaklanacak. Ancak hali hazırda bu madde yürürlükte olmadığı için işten çıkarmanın önünde bir engel bulunmuyor. Bu süre içinde bazı işverenlerin işten çıkarma yoluna gidebileceği belirtildi. İşçi eğer bu süre içinde işsizlik sigortasından

yararlanamazsa torba teklifte 15 Mart sonrası işten çıkarılanlar ve ücretli izne çıkarılanlar için günlük 39.24 TL yardım kapsamına giriyor. Bu nedenle de işverenin işten çıkarma eğilimine girebileceği vurgulanıyor.

TÜRK-İŞ Başkanı Atalay: İşten çıkarmayı-ücretsiz izni hızlandırabilir

TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, Habertürk televizyonunda yaptığı konuşmada, düzenlemenin işçi kesiminin talebi olduğunu ancak mevcut haliyle tam koruma sağlamadığını, yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurguladı. DÜNYA'nın sorularını yanıtlayan işçi konfederasyonları uzmanları ise madde yürürlüğe girinceye kadar işten çıkarmaların ya da ücretsiz izne çıkarmaların hızlanmasından endişe ettiklerini vurguladılar. Ana talebin, berber, market, mağaza, lokanta vb. yerlerde çalışanlara gelir sağlamak olduğunu hatırlatan uzmanlar, "Kısa çalışma ödeneğinden yararlananlar ya da işverence ücretleri ödenenler var. Ana talep, hiç koruması olmayanlara yönelik bir koruma getirilmesiydi. Onların işten çıkarılmaması, çalışamayanlar için bir destek verilmesiydi. Bu düzenleme olumlu ancak hiç koruması olmayanları yeterince koruyucu değil" uyarısında bulundular. İşverenlerin ücretsiz izin ya da işten çıkarmayı tercih etmesi halinde, kısa çalışma vb. koruma mekanizmalarına göre işçilerin çok daha düşük bir gelir ile karşı karşıya kalacağını belirten uzmanlar, hiç koruması olmayanlara gelir ve bütün işçilerin işten çıkarılmasını önleyecek bir mekanizma oluşturulmasını talep ettiler.

DİSK Başkanı Çerkezoğlu: İşçiye daha az ücret

DİSK Başkanı Arzu Çerkezoğlu da yaptığı yazılı açıklamada, düzenlemenin amacına hizmet etmediğini ve ücretsiz izni özendirdiğini vurgulayarak, yasak kararının alınmasında geç kalındığını vurguladı. Çerkezoğlu, taslakla ilgili sendikalarla görüşme olmadığını belirterek, "Hükümet İşsizlik Sigortası Fonu'ndan işçiye daha az ödeme yapmak için yeni bir yol icat etmeye çalışmaktadır. Böylece ücretsiz izne çıkarılan işçilere normal şartlarda hak edecekleri işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneğinden çok daha düşük ödeme yapılması amaçlanıyor" dedi.

İhale Kanunu'nda istisna, Hazine arazilerine kat karşılığı inşaat izini

Kanun teklifiyle Devlet İhale Kanunu'nda istisna açılarak, salgın da mücbir sebepler arasına alınarak sözleşme feshi imkanı sağlandı. Teklif ile ayrıca, Hazine'nin özel mülkiyetindeki taşınmazların üzerlerinde arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılmasına da imkan sağlayan düzenleme yapıldı. Ayrıca Hazine taşınmazlarına yönelik ihalelerin elektronik ortamda yapılmasına da izin verildi. Bir başka madde ile de Hazine taşınmazlarını kullananların satış, kira, ön izin, irtifak hakkı, kullanma izni, hasılat payı vb. bedeller ile ecrimisil bedellerinin mücbir sebep halinin devamı süresince alınmaması, erteleme, indirim, taksitlendirme yapılması, bu işlemlere ilişkin faiz alınmaması veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük

faiz oranının uygulanması konularında ve diğer hususlarda düzenleme yapmak için Çevre ve Şehircilik Bakanına yetki verildi. Ayrıca genel olarak Devlet İhale Kanunu'na bir ek madde konularak, "satış, kira, trampa ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi işlemlerinin ihalelerinin" elektronik ortamda yapılmasına imkan sağlandı. Madde ile ihalenin hazırlık, yapılması ve sonuçlandırılmasına yönelik bütün işlemler elektronik ortamda yapılabilecek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bunun için bir usul ve esas yönetmeliği çıkaracak.

TİSK Başkanı Akkol: Kısa çalışma ödeneği daha avantajlı

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başkanı Özgür Burak Akkol, "Üye yapımız için esasında kısa çalışma ödeneği daha avantajlı" dedi. Akkol görüşlerini şu şekilde dile getirdi: "Yeni düzenleme ağırlıklı olarak kısa çalışmadan yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen işverenleri ve aynı zamanda çalışma hayatındaki kıymetli emekçilere yönelik. Biz olumlu yaklaşıyoruz geneli itibariyle bu düzenlemeye ama TİSK'in üyeleri ağırlıklı olarak kısa çalışmadan yararlanacaktır veya çalışmayı tercih edecektir. Kısa çalışma daha avantajlı. Üyelerimizi kısa çalışmaya yönlendiriyoruz. Üyelerimizin yüzde 30'u kısmen veya yarı zamanlı veya tam kapasiteye yakın çalışıyor. Geri kalan yüzde 70'in de yüzde 80'i şu an kısa çalışmaya başvurdu Çalışanların da memnun olduğu bir uygulamadır. Çünkü, hem yıllık izinlerinden kesilmiyor, hem ücretsiz izin yerine geçmiyor, hem de aylık 4 bin 400 liralık bir gelir kalemi var. Bizim üyelerimizin bir bölümü bu 4 bin 400'ün üzerini de tamamlama eğiliminde. İkinci bir paket beklentimiz var. Bir takım ertelemelerin içine dahil olmayan sektörlerin de bu ikinci pakete dahil edilmesi lazım. İşverenlerimizin devletten KDV alacakları var. Bunların ödenmesinin beklentisi içindeyiz."

ASKON'dan düzenlemeye destek

Anadolu Aslanları İşadamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın, geçici istihdam güvencesi ile 3 ay boyunca işçi çıkarılamayacak olmasını sonuna kadar destekledikleri söyledi. Aydın, ASKON olarak bu zor dönemde her daim çalışanların yanında olduklarını açıkladıklarını anımsatarak, "Kendilerini işsiz, güvencesiz bırakmayacağımızın taahhüdünde bulunduk. ASKON olarak bu süreçte çalışandan yana alınacak her türlü kararın arkasında duracağız" ifadelerini kullandı.

Virüs salgını gıda dışında tüm sektörleri vurdu!

IHS Markit Başekonomisti Chris Williamson, küresel PMI verilerinin nisanda daha da kötüleşeceğini, gıda dışında tüm sektörlerde daralma gözlemlendiğini ve krizin gelişen ülkelerde ithalat maliyetlerini artırdığını söylüyor.

10 Nisan 2020

Hilal SARI

IHS Markit, önceki gün Başekonomist Chris Williamson'ın katılımıyla gerçekleştirdiği webinar'da Küresel Sektörel PMI raporunu yayınladı. 44 ülkede 28 binden fazla şirketin katılımıyla gerçekleştirdiği anketlerle oluşturulan rapora göre, koronaviros (Covid-19) salgını, tüm dünyada en çok hizmet sektörlerini vururken, gıda sektörü dışında tüm sektörlerde ekonomik faliyet azaldı. İçecek ve gıda imalat PMI tek yükselen olurken, içeceklerde de sert bir düşüş görülmesine rağmen, endeksteki yükseliş gıda üretimindeki artıştan kaynaklandı.

Nisan verileri daha da kötüleşecek

IHS Markit raporunda nisan ayında PMI verilerinin tüm dünyada muhtemelen daha da kötüleşeceği, ABD ve Avrupa'da üçüncü çeyrekte bir stabilizasyon görülebileceği

belirtiliyor. Kuruluşun yayınladığı mart ayı PMI verileri Şubat 2009'dan bu yana en düşük düzeylere gerileyerek küresel bir daralmaya işaret ediyor. Birleşik Krallık ve en büyük dört Euro Bölgesi ekonomisi mart verilerinde tarihi dipleri görmüş, ABD'de ise düşüş 2009'dan bu yana en sert daralmaya işaret etmişti.

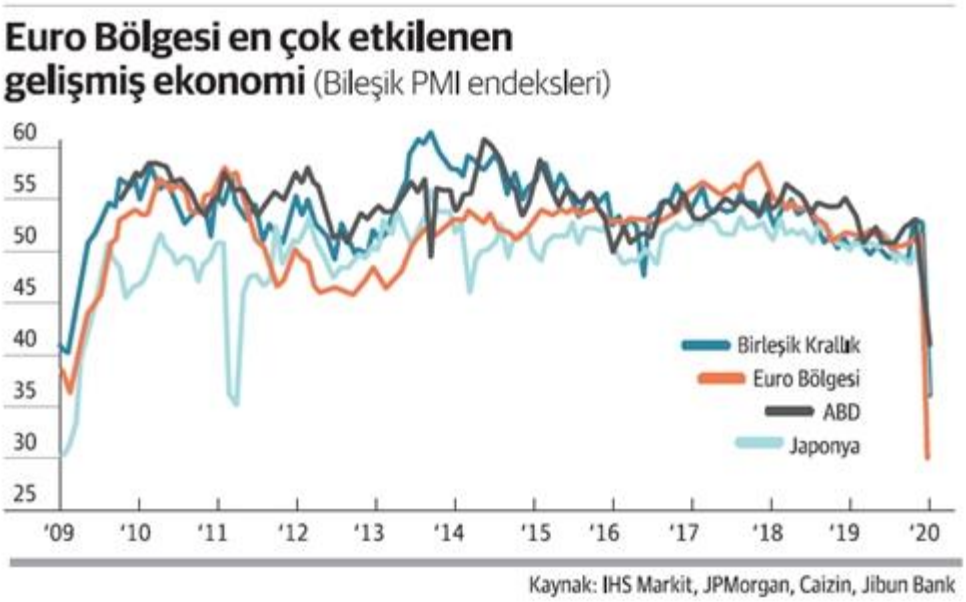

Çin'den gelen iyileşme "dikkatli" izlenmeli

Raporun önemli uyarılarından biri de - Wuhan'da kalkan karantina ve ülkedeki çarkların dönmeye başlaması iyileşme sinyalleri verse de - 'Çin'deki iyileşmenin 'dikkatli' bir şekilde izlenmesi'. Raporda "Çin'deki faliyetlerde daralmanın bir nebze yumuşadığına ilişkin sin yaller dikkatli yorumlanmalı - veri tarihindeki en sert ikinci düşüş olduğu gerçeği değişmiyor" ifadeleri yer aldı. Çin'de veriler şubatta çok sert daralmanın ardından martta özellikle kimyasal, metaller & madencilik, otomotiv ve otomotiv parçaları, makine ve ekipman, ev ve kişisel bakım ürünleri sektöründe iyileşmeye işaret ediyor.

Turizm ve eğlence de dahil on sektörde rekor daralma

Düşüşün lokomotifi veri tarihindeki en sert düşüşlerini kaydeden hizmet sektörü fakat hizmet sektörü dışında da birçok sektörde ekonomik faliyetler azalıyor. IHS Markit'in izlediği sektörlerin 10'unda rekor daralma gözlemlendi. Turizm ve eğlence, gayrimenkul, taşımacılık, medya, telekom, bankacılık, sigorta, otomotiv bu sektörlerden bazıları. Salgının neredeyse durma noktasına getirdiği turizm ve eğlence sektörüne ilişkin endeks neredeyse 20'ye kadar geriledi. 50'nin altındaki her veri daralmaya işaret ediyor.

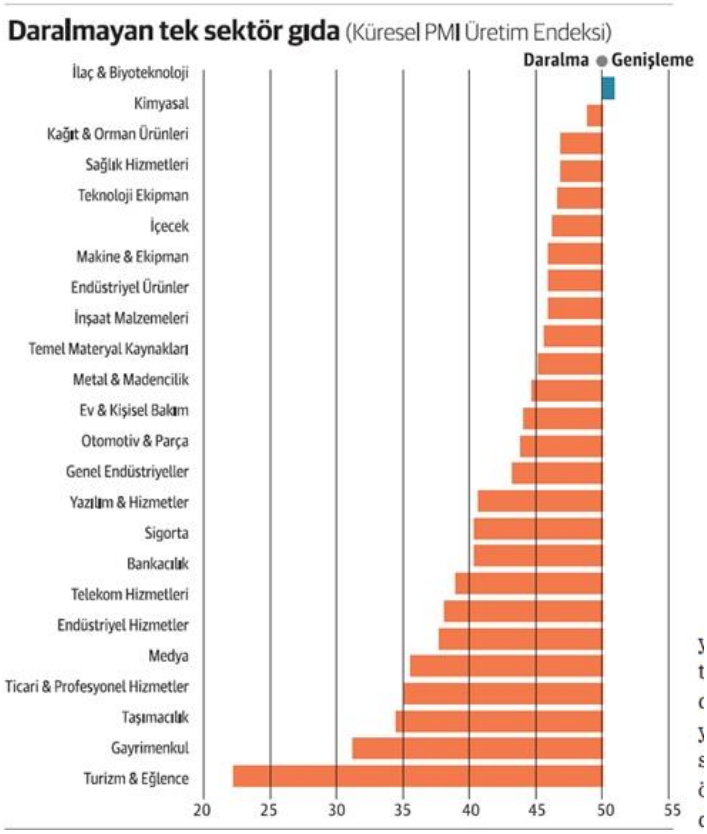

Sevkiyat süreleri uzadığı halde fiyatlar yükselmiyor

IHS Markit'in izlediği alt endekslerde en çarpıcı değişimlerden biri de sevkiyat sürelerinde. 2009 küresel finansal krizinde böyle bir sorun görülmemişti, sevkiyat süreleri aksine ekonomik strese paralel kısalmıştı. Fakat koronavirüs salgınında durum farklı. Sağlık endişesi ve seyahat kısıtlamaları, taşımacılık sektöründe yaşanan daralma gibi birçok etken, sevkiyat sürelerini tarihte görülmemiş şekilde artırıyor. IHS Markit Başekonomisti Willamson sevkiyat sürelerindeki uzamanın tarihsel olarak fiyatlara artış olarak yansıdığını belirterek "Fakat bu sefer talepteki düşüş nedeniyle tam tersi bir durum yaşanıyor. Sevkiyat süreleri uzadığı halde fiyatlarda son on yılın en sert düşüşü yaşandığını görüyoruz" diyor.

Dolardaki yükseliş gelişen dünyanın ithalat maliyetini artırıyor

Willamson, deflasyonel baskıların gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre daha da sert olduğunu, fiyatların gelişen dünyada çok hızlı düşmediğini de ekliyor. Bunun nedeni ise dolardaki yükseliş nedeniyle gelişmekte olan ülkelerde ithalat maliyetlerinin artıyor olması. Williamson "Bu nedenle deflasyon baskısı gelişmekte olan ülkelerde çok fazla değil" değerlendirmesini yapıyor. Kuruluş bir sonraki öncü PMI verilerini 23 Nisan'da, nihai PMI verilerini ise 1 Mayıs'ta açıklayacak. Sektörel PMI verileri ise 8 Mayıs'ta gelecek.

Ne kadar sürecek?

IHS Markit Başekonomisti Williamson, herkesin kafasını sorgulayan “Ne kadar sürecek?” sorusuna yanıt verirken, geçmiş krizlerle bir karşılaştırma yapıyor ve verilerin 50’nin üzerine çıkmadan ciddi bir iyileşme yaşanamayacağına işaret ediyor.

Çin’in karantinaları kaldırmasıyla birlikte PMI verilerinin nasıl değişeceğini analiz etmek açısından çok önemli olduğuna dikkat çeken Williamson şu değerlendirmeyi yapıyor: “Fabrikaları birden kapattığınızda, Çin’de olduğu gibi, ciddi bir düşüş görünüyor fakat bir sonraki ay tekrar aynı düzeye çıkıyor. Fakat PMI verileri 50’nin üzerine çıkmadan, ciddi bir toparlanma görmemiz alabiliriz. Muhtemelen çok derin düşüşler birkaç ay sürecek. Fakat gerçek bir iyileşme için verilerin 50’nin üzerinde olması gerekiyor. Japonya’da tsunaminin olduğu ve ABD’de 11 Eylül saldırısının gerçekleştiği durumlarda ekonomik faliyetin daha hızlı dönüş yaptığı görülüyor. Lehman Brothers’ın çöküşünde ise toparlanmanın daha uzun bir döneme yayıldığını görüyoruz.”

Artan talep Yayla Agro'yu kesintisiz üretime geçirdi

Ambalajlı bakliyat ve hazır yemek üretimi yapan Yayla Agro, salgın sebebiyle 4 kat artan talebi karşılayabilmek için 24 saat çalışmaya başladı.

Paylaş Tweetle Paylaş E-Bülten A+ A-

10 Nisan 2020

Filiz COŞKUN

ANKARA - Koronavirüs gerek günlük yaşamı gerekse tüketim alışkanlıklarını ciddi ölçüde değiştirdi. Salgın önlemleri sebebiyle birçok sektörde üretim durma noktasına gelirken gıda gibi bazı sektörler ise vardiya arttırdı.

Ambalajlı bakliyat ve ısıtılarak tüketime sunulan hazır yemek üretimi gerçekleştiren ve 100 ülkeye ihracat yapan Yayla Agro, koronavirüs sebebiyle artan talebi karşılayabilmek amacıyla 24 saat çalışma esasına geçti. Yayla Agro Pazarlama Direktörü Faruk Ildır, DÜNYA'ya yaptığı açıklamada bu süreçte hazır gıda ürünlerine olan talebin eskiye göre yüzde 400, ambalajlı bakliyata olan talebin ise yüzde 50 artış gösterdiğini söyledi.

Ildır, özellikle pişmiş yemeğe ulaşımda sıkıntı yaşayan kamu çalışanları başta olmak üzere her kesime yardımcı olabilmek için hazır yemek fabrikasını tam kapasiteyle çalıştırdıklarını aktardı.

“Tüketiciler 3-4 aylık stok yaptı”

Tüketicilerin virüs etkisiyle normalin üstünde gıda ürünü satın alarak, 3-4 aylık ihtiyaçlarını karşılayacak kadar stok yaptıklarını tahmin ettiklerini belirten Ildır, virüsün yayılmasıyla birlikte gerek yurt içi gerekse yurt dışı hammadde maliyetinin yüzde 20 civarında arttığı bilgisini verdi. Ildır, buna karşılık süreci desteklemek adına perakende noktalarında satış fiyatlarının artırılmadığını aktardı.

“Gümrük vergisi sıfırlanmalı, stok desteği verilmeli”

Piyasada arz güvenliğinin sağlanabilmesi için net ithalatçı olunan ürünlerde gümrük vergisinin düşürülmesi veya sıfırlanması gerektiğini dile getiren Ildır, salgının uzaması halinde işletmelerin sermaye ve operasyonel güçlerinin önemli zarar göreceğini ifade etti.

Yine olası bir uzama durumunda firmaların bu sürece yeterli stokla girmeleri gerektiğinin altını çizen Faruk Ildır, “Bundan dolayı işletmelerin stok yapısını ayarlayabilmesi için gıda şirketlerine stok finansmanında kolaylıklar sağlanması ve bu tedbirin hızlı şekilde uygulanması temel gıdaya erişim için çok önemlidir” diye konuştu.

Ankara, Mersin, Çankırı ve Balıkesir fabrikalarında yaptıkları üretimin, 20 binden fazla noktada tüketici ile buluştuğunu dile getiren Ildır, 2019 yılında yüzde 15 artırarak 650’ye ulaştırdıkları istihdamın bu yıl da çift haneli artacağını kaydetti. Ar-Ge merkezlerinde geliştirdikleri 10 farklı ürün kategorisinde hizmet verdiklerini bildiren Ildır, 2016 yılında 30’dan fazla sağlıklı dünya bakliyatını Yayla Gurme altında topladıklarını, 2017’de ise 15 dakikada hazır hale gelen sebzeli bulgur üretimine başladıklarını belirtti. Faruk Ildır, bu kategoride, 2 dakikada ısıtılıp yenebilen yemek ve haşlanmış ürün ile çorba ve sebzeli pirinç gibi ürünlerinin de bulunduğunu söyledi.

Halen 50 ülkeye ihracat yaptıklarına değinen Ildır, son dönemlerde Avrupa’dan ciddi talep geldiğini, buna karşılık önceliklerinin Türkiye’nin ihtiyacını karşılamak olduğunu ifade etti.

Küresel büyüme tahminini üçüncü kez aşağı yönlü revize etti

IIF, koronavirüs salgını nedeniyle bu yıl için küresel büyüme tahminini son 35 günde üçüncü kez aşağı yönlü revize ederek yüzde eksi 1,5'ten yüzde eksi 2,8’e çekti.

09 Nisan 2020

Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF), koronavirüs (Covid-19) salgını nedeniyle bu yıl için küresel büyüme tahminini son 35 günde üçüncü kez aşağı yönlü revize ederek yüzde eksi 1,5'ten yüzde eksi 2,8’e çekti.

IIF'den yapılan açıklamada, Covid-19 salgınının yayılması ve halk sağlığı sorunu oluşturması nedeniyle küresel ekonomik görünümün hızla değiştiği vurgulandı.

Enstitü olarak küresel ekonomik büyümenin geçen ekim ayında yapılan tahmine göre yüzde 2,6 seviyesinde olacağının öngörüldüğü hatırlatılan açıklamada, “2020 Küresel GSYH yüzde eksi 2,8'e düşürdük. Bu, Covid-19 şokunun küresel ekonominin yüzde 2,1 daraldığı 2009 küresel finansal krizinden daha kötü olduğu anlamına gelir. ” ifadelerine yer verildi.

Açıklamada, bu yıl gelişmekte olan piyasalarda daha belirgin bir ekonomik daralmanın beklendiği belirtilerek, gelişmekte olan ekonomilerde benzeri görülmemiş bir sermaye çıkışının olduğu vurgulandı.

Açıklamaya göre, Avro Bölgesi ekonomisine ilişkin 2020 ekonomik büyüme tahminini yüzde eksi 4,7'den yüzde eksi 5,7'ye çeken Enstitü, Japon ekonomisindeki daralma tahminini yüzde eksi 2,6'dan yüzde eksi 4,2'ye revize etti.

ABD ekonomisindeki daralmaya ilişkin tahmini yüzde 2,8'den yüzde 3,8'e çeken IIF, Rusya ekonomisinin küçülme tahminini yüzde 1,3'ten yüzde 3,1'e çıkardı.

Çin ekonomisi yüzde 2,1 büyüyecek

Asya Pasifik ülkeleriyle gelişmekte olan ülke ekonomilerinin büyüme tahminlerine de yer verilen açıklamaya göre, Çin ekonomisinin bu yıla ilişkin büyüme tahmini yüzde 2,8'den yüzde 2,1'e revize edildi.

23 Mart'taki araştırmada, bu yıl yüzde 2,9 büyüme öngörülen Hindistan ekonomisi için söz konusu rakam yüzde 0,3 daralma şeklinde değiştirildi.

Gelişmekte olan ülkelerden Arjantin ekonomisinin bu yıl yüzde 5,7, Brezilya'nın yüzde 4,1 ve Meksika'nın yüzde 5,8 daralacağı tahmin edildi. Bu ülkelere ilişkin büyüme tahminleri 24 Mart'ta Arjantin için yüzde eksi 3,1, Brezilya için yüzde eksi 1,8 ve Meksika için yüzde eksi 2,8 olarak belirlenmişti.

Türkiye ekonomisinin bu yıla ilişkin büyüme tahmini ise yüzde 0,6'dan yüzde eksi 2,7'ye revize edildi.

IIF, Ekim 2019'daki açıklamasında, küresel büyüme tahminini yüzde 2,6 olarak açıklamıştı. Bu tahmini ilk olarak 5 Mart'ta yüzde 1,6'ya düşürmüştü. 23 Mart'ta ise söz konusu büyüme tahmini Kovid-19 salgınının yayılmasından dolayı yüzde eksi 1,5'ye revize etmişti. Bugün küresel büyüme tahmininin yüzde eksi 2,8'ye çekilmesi son 35 günün üçüncü aşağı yönlü revizesi olarak kayıtlara geçti.

IMF Başkanı Georgieva: Türkiye dahil tüm üye ülkelerle temastayız

IMF Başkanı Georgieva, Türkiye'in IMF'e karşı tutumuyla ilgili bir soruya 'Türkiye dahil tüm üye ülkelerle yapıcı temaslarımız var' dedi.

10 Nisan 2020

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Georgieva verdiği bir mülakatta, Türkiye'in IMF'e karşı tutumu üzerine değerlendirmelerde bulundu. Türkiye dahil tüm üye ülkelerle yapıcı temasları olduğunu söyleyen Georgieva, yapıcı temasların gelecek hafta başlayacak olan bahar toplantılarda da sürdürüleceğini söyledi.

'Virüs, Büyük Bunalım'ın ardından en kötü resesyonu başlatacak'

IMF Başkanı Christalina Georgieva, koronavirüs salgınının 2020 yılında global ekonomik büyümeyi keskin şekilde negatife döndüreceğini ve 1930'lardaki Büyük Bunalım'dan bu yana görülen en kötü resesyonu tetikleyeceğini söyledi.

IMF Başkanı Christalina Georgieva, koronavirüs salgınının küresel piyasalara ve küresel ekonomilere etkisini değerlendirdi. 2020 yılında global ekonomik büyümeyi keskin şekilde negatife döndüreceğini ifade eden Georgieva, 1930'lardaki Büyük Bunalım'dan bu yana görülen en kötü resesyonu tetikleyeceğini söyledi.

Koronavirüs salgınının sosyal ve ekonomik etkisi konusunda birkaç hafta öncesine göre daha karamsar bir tablo ortaya koyan Georgieva, hükümetlerin hali hazırda bu salgının ekonomik etkilerine karşı koymak için 8 triilyon dolar büyüklüğünde mali teşvik tedbirleri açıkladıklarını, ancak daha fazlasına ihtiyaç olacağını da vurguladı.

Yaşanan krizin en sert gelişmekte olan piyasaları ve kalkınmakta olan ekonomileri vuracağını öngördüklerini belirten Georgieva, bu ekonomilerin yüz milyarlarca dolar dış yardıma ihtiyaç duyacaklarını savundu.

Gelecek hafta yapılacak IMF-Dünya Bankası Bahar Toplantıları öncesinde hazırlanan değerlendirmesini basına dağıtan Georgieva, "Daha 3 hafta önce, 160 üyemizin 2020'de kişi başına milli gelirde pozitif gelişme sağlamalarını bekliyorduk. Bugün, 170'ten fazla ülkenin milli gelirlerinde bu yıl düşüş yaşamalarını bekliyoruz" ifadelerini kullandı.

Bankacılık sektörünün kredi hacmi arttı

Bankacılık sektörünün kredi hacmi, geçen hafta 39 milyar 953 milyon lira artarak 2 trilyon 911 milyar 212 milyon liraya yükseldi.

09 Nisan 2020

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan haftalık bültene göre, sektörün kredi hacmi 3 Nisan ile biten haftada 39 milyar 953 milyon lira artış gösterdi.

Söz konusu dönemde toplam kredi hacmi 2 trilyon 871 milyar 259 milyon liradan 2 trilyon 911 milyar 212 milyon liraya çıktı.

Bankacılık sektöründeki toplam mevduat (bankalararası dahil), geçen hafta 63 milyar 508 milyon lira arttı. Söz konusu haftada yüzde 2,3 artan bankacılık sektörü toplam mevduatı, 2 trilyon 833 milyar 837 milyon lira oldu.

Tüketici kredileri 510 milyar lirayı geçti

Verilere göre, tüketici kredileri tutarı, 3 Nisan ile biten haftada 413 milyon lira yükselerek 510 milyar 366 milyon liraya ulaştı. Söz konusu kredilerin 211 milyar 415

milyon lirası konut, 7 milyar 71 milyon lirası taşıt ve 291 milyar 879 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu.

Söz konusu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 5 milyar 895 milyon lira artarak 433 milyar 927 milyon liraya yükseldi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları ise yüzde 1,9 azalışla 112 milyar 56 milyon liraya düştü.

Bireysel kredi kartı alacaklarının 48 milyar 89 milyon lirası taksitli, 63 milyar 966 milyon lirası taksitsiz oldu.

Yasal öz kaynaklar arttı

BDDK haftalık verilerine göre, bankacılık sektöründe takipteki alacaklar, 3 Nisan itibarıyla bir önceki haftaya göre yüzde 0,5 azalarak 151 milyar 617 milyon liraya indi. Söz konusu takipteki alacakların 104 milyar 348 milyon lirasına özel karşılık ayrıldı.

Aynı dönemde bankacılık sisteminin yasal öz kaynakları 719 milyon lira artarak 654 milyar 104 milyon lira oldu.

MB'nin döviz rezervi bir haftada 5,8 milyar dolar azaldı

Merkez Bankası'nın brüt döviz rezervi bir haftada 5 milyar 833 milyon dolar düşüş gösterdi.

09 Nisan 2020

Merkez Bankası verilerine göre, bir önceki hafta 64 milyar 81 milyon dolar olan rezerv, 3 Nisan ile sona eren haftada 58 milyar 248 milyon dolara geldi.

Merkez Bankası altın rezervi 31 milyar 325 milyon dolardan 31 milyar 306 milyon dolara gerilerken; toplam rezerv 95 milyar 406 milyon dolardan 89 milyar 554 milyon dolara düştü.

Toplam rezervler zirvenin yüzde 22 altına geriledi

Toplam rezervler 13 Aralık 2013'te 115 milyar 144 milyon dolar ile tarihin en yüksek seviyesini görmüştü. Böylece Merkez Bankası'nın toplam rezervleri, geçtiğimiz hafta itibarıyla tarihi zirvesine göre yüzde 22 gerilemiş durumda.

2019 sonunda 106,3 milyar dolar düzeyindeydi

2019 yıl sonu itibarıyla, Merkez Bankası toplam rezervleri 106 milyar 319 milyon

dolar, döviz rezervi 81 milyar 240 milyon dolar, altın rezervi 25 milyar 79 milyon dolar seviyesindeydi.

Tarih	Altın Rezervi	Brüt Rezerv	Toplam Rezerv
03-04-2020	31.306	58.248	89.554
27-03-2020	31.325	64.081	95.406
20-03-2020	28.305	65.143	93.448
13-03-2020	31.690	72.475	104.165
06-03-2020	31.695	75.140	106.835
28-02-2020	30.411	77.414	107.825
21-02-2020	29.652	73.019	102.671
14-02-2020	28.585	75.471	104.056
07-02-2020	28.298	74.462	102.760
31-01-2020	27.520	74.856	102.376
24-01-2020	26.840	77.512	104.352
17-01-2020	28.106	78.350	106.456
10-01-2020	27.947	78.267	106.214
03-01-2020	27.469	77.953	105.422
27-12-2019	25.079	81.240	106.319
20-12-2019	26.429	78.271	104.700
13-12-2019	25.983	77.898	103.881
06-12-2019	26.823	79.046	105.869
29-11-2019	26.475	78.274	104.749
22-11-2019	26.577	78.813	105.390
15-11-2019	25.392	78.053	103.445
08-11-2019	26.606	75.430	102.036
01-11-2019	27.003	78.274	105.277
25-10-2019	26.481	78.504	104.985
18-10-2019	26.406	78.085	104.494
11-10-2019	25.809	78.396	104.205
04-10-2019	25.990	79.841	105.831
27-09-2019	26.051	75.655	101.706
20-09-2019	25.855	77.184	103.039
13-09-2019	24.952	75.923	100.875
06-09-2019	25.567	76.285	101.852
30-08-2019	25.709	75.796	101.505
23-08-2019	24.708	76.826	101.534
16-08-2019	25.266	77.423	102.689
09-08-2019	24.893	79.217	104.110

02-08-2019	23.169	75.400	98.569
26-07-2019	23.417	74.971	98.388
19-07-2019	23.253	75.067	98.320
12-07-2019	23.195	75.683	98.878
05-07-2019	23.124	74.124	97.248
28-06-2019	22.853	73.544	96.397
21-06-2019	22.785	74.225	97.010
14-06-2019	21.652	75.755	97.407
07-06-2019	21.485	74.896	96.381
31-05-2019	20.517	75.038	95.555
24-05-2019	20.455	73.092	93.547
17-05-2019	20.727	71.748	92.475
10-05-2019	20.664	72.994	93.658
03-05-2019	20.418	72.633	93.051
26-04-2019	20.432	73.284	93.716
19-04-2019	20.381	75.565	95.946
12-04-2019	20.854	76.955	97.809
05-04-2019	20.627	76.679	97.306

Türkiye'de can kaybı 908'e, vaka sayısı 42 bin 282'ye yükseldi

Türkiye'de koronavirüsten hayatını kaybedenlerin sayısı 908'e, vaka sayısı 42 bin 282'ye yükseldi.

09 Nisan 2020

Türkiye'de son 24 saatte 4056 kişiye Kovid-19 tanısı konulduğu, 96 kişinin hayatını kaybettiği, toplam vakanın 42 bin 282'ye, can kaybının 908'e, iyileşen hasta sayısının 2142'ye ulaştığı açıklandı.

Sağlık Bakanlığının internet sitesinde yer alan "Türkiye Günlük Koronavirüs Tablosu"nun güncel verilerine göre, bugün test sayısı 28 bin 578, vaka sayısı 4056, iyileşen hasta sayısı 296, vefat sayısı ise 96 olarak kayıtlara geçti.

Toplam test sayısı 276 bin 338, toplam vaka sayısı 42 bin 282, toplam vefat sayısı 908, toplam yoğun bakım hasta sayısı 1552, toplam entübe hasta sayısı 1017, toplam iyileşen hasta sayısı 2142 oldu.

"Vaka artış hızı düşme eğiliminde"

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Twitter'dan yaptığı açıklamada, hastalardan 296'sının daha şifa bulduğunu belirterek, şunları kaydetti:

"Taburcu olan toplam hasta sayımız 2 bin 142'ye ulaştı. Günlük 30 bin test hedefimize ulaşmak üzereyiz. Artan test sayımıza rağmen vaka artış hızı düşme eğiliminde. Virüs, gücünü temas ortamından alıyor. Evde kalalım."

Alaattin AKTAŞ

10 Nisan 2020

İşçi çıkarmanın adı ücretsiz izin mi oldu?

İşçi çıkarmanın altı aya kadar uzatılabilecek şekilde üç ay yasaklanması ilk bakışta çalışan lehine önemli bir düzenleme. Ancak işçi çıkaramayacak olan işverene işçiyi tek taraflı bir kararla ücretsiz izne çıkarma olanağı verilmesinin iş mevzuatına girmesi gelecekte sakıncalar doğurmaya aday.

Önceki gün akşam açıklanan düzenlemeyi biliyoruz. Yapılması öngörülen yasal değişiklikle işçi çıkarmak üç ay süreyle yasaklanacak. Cumhurbaşkanı bu süreyi altı aya kadar uzatmaya yetkili olacak.

İlk bakışta özellikle çalışanlar yönünden harika bir düzenleme. Artık kimse işini kaybetmeyecek, bu korkuyu yaşamayacak. Hele hele şu kriz döneminde...

Ama konu göründüğü kadar basit değil!

Bir işletme işçisini çıkarmayacak, ne var ki bu çalışanına ücretsiz izin verebilecek. Ücretsiz izin süresince işçiye günlük yaklaşık 40 liralık ödeme yapılacak.

Öngörülen düzenlemenin detaylarını henüz tam olarak bilmiyoruz. Ama düzenlemenin bazı sakıncaları bulunduğu açık.

Ücretsiz izin yasal hale geliyor

Mevcut mevzuata göre işçilerin ücretsiz izne çıkarılması söz konusu değil. Ücretsiz izin, ancak işçi ve işverenin karşılıklı anlaşması halinde mümkün olabiliyor. Tabii ki bu anlaşmanın da yazılı yapılması gerekiyor.

Eğer ücretsiz izin düzenlemesi çok sıkı ve belirli kurallara bağlanmadan getiriliyorsa, yani işveren herhangi bir gerekçe göstermeksizin işçisine ücretsiz izin verme olanağı elde edebiliyorsa bu düzenlemenin pek de işçi lehine olduğu söylenemez.

Sıkı ve belirli kurallara bağlı olmadan yapılacak bu düzenleme işverene işçisini keyfi şekilde de ücretsiz izne çıkarma olanağı vermek anlamını taşır.

Bazı işyerleri için çok yerinde

Ücretsiz izin düzenlemesine niye gerek duyulduğu ortada. Ama korona kaynaklı bu durumu temelde ikiye ayırıp irdelemek gerek.

Korona yüzünden işler genel olarak iyi gitmiyor ama bazı işyerleri için işler hiç gitmiyor; ortada giden iş yok çünkü. Kapatılmasına karar verilen işyerlerinden söz ediyoruz. Bu durumdaki işyerlerinin sayısı İçişleri Bakanlığı açıklamasında yaklaşık 150 bin olarak duyurulmuştu. Bu açıklamadan sonra listeye lokantalar, berberler ve kuaförler de eklendi. Son sayıyı tam bilemiyoruz ama 200 bine yaklaşılmış olması mümkün.

Bu işyerlerinde çalışanlar için 2 Nisan'da "İşten çıkarmak yasaklansın" demenin fazla anlam ifade etmediğini yazdığımızda çok eleştiri almıştık. Sanki işçi çıkarılmasını istiyormuşuz gibi...

Kendinizi birkaç işçi çalıştıran ve kapısına kilit vurmak durumunda kalan bir işyerinin sahibi olarak düşünün. Çark ancak dönüyorken işyeri kapalı olunca ve bir de orası kira ise işçiye ödeme nasıl yapılacak?

Bu durumdaki işyerlerinde çalışanlar kısa çalışma ödeneğinden bir ölçüde yararlanabiliyor. Bu ödenek için sigortalılık süresi gibi kısıtlamalar var. Ama örneğin bir ay önce işe girmiş, sigortası da yapılmış biri kısa çalışma ödeneği alamıyor ve bir anda işsiz kalıyor.

Şimdi öngörülen düzenleme ile bu durumdaki işçiler ücretsiz izinli sayılacak ve hem işçiler, hem işverenler nefes alacak. Bazı işverenlerin işçilerine güçleri yettiğince ödeme yapmaya çalıştığını bizzat biliyorum. Ama bir süre sonra nefesleri kesilecekti.

İstismar edenler de olacaktır

Korona yüzünden kapatılan ve ne zaman faaliyete geçeceği bilinmeyen yaklaşık 200 bin işyerinde çalışanlardan kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayanlar için ücretsiz izin uygulaması kesinlikle yerinde bir düzenleme.

Ne var ki daha önce de vurguladığımız gibi işçisine ücretsiz izin verme olanağı tüm işyerlerine herhangi bir sınırlama getirilmeden tanınan bir hak olursa bunu istismar edenler mutlaka çıkacaktır.

Bu düzenlemenin en büyük sakıncası da zaten budur. Kaldı ki ücretsiz iznin tek taraflı alınan bir karar şeklinde iş mevzuatına girmesi de iş barışını bozan etkiler doğurmaya aday bir düzenlemedir.

Dolayısıyla işten çıkarmanın yasaklanmasını ve bunun yerine ücretsiz izin uygulamasının getirilmesini yol açabileceği etkileri düşünmeden gözü kapalı bir şekilde çok olumlu olarak nitelemek pek doğru olmasa gerek.

Ancak bir süreliğine ücretsiz izne çıkarılarak düşük bir gelire razı olmak, orta vadeli yaklaşılırsa tümüyle işsiz kalıp daha sonra iş peşinde koşmaktan iyidir.

Abdulkadir Selvi

aselvi@hurriyet.com.tr

Babacan siyasetçi mi teknokrat mı?

10 Nisan 2020

AK Parti'den koparak yeni parti kuranların bir özelliği var. İktidara diğerlerinden daha acımasız muhalefet ediyorlar. AK Parti iktidarının cumhurbaşkanları, başbakanları bakanları demek ki içlerinde Erdoğan'a karşı büyük bir nefret biriktirmişler. Kendilerini cumhurbaşkanlığı, başbakanlık, bakanlıklar gibi görevlere getirdiği için olsa gerek! Bu yönleriyle ayrı bir tez konusu olurlar.

Koronavirüs sürecinde uzun süredir sesi çıkmayan Ali Babacan'ın Fox TV'deki yayınını izledim. Babacan'dan bu sürece ilişkin yapılanları takdir eden, yapılması gerekenlere işaret eden bir performans bekliyordum. Ama bir siyasi partinin genel başkanından ziyade hazine müsteşarı gibi konuştu. Babacan bir karar vermeli: Siyasetçi mi olacak, yoksa teknokrat olarak mı kalacak? Anlaşılan o ki küresel salgın da olsa, Suriye krizi de yaşansa Ali Babacan'dan ekonomiden başka bir şey duymayacağız. Ama siyaset bu değil ki... Dünkü programda ne yaptı? Ekonomiyle ilgili olumsuz bir tablo çizerek söze başladı. Hadi onu geçtim. Türkiye'nin alacaklarından vazgeçmesi ve tüm cephaneyi boşaltması gerektiğini söyledi. Bunlar panik işareti. Ali Babacan'ı Ali Babacan yapan, popülist olmaması ve kriz dönemlerinde rasyonaliteyi kaybetmemesiydi. Demek ki siyasete girince böyle oluyor.

Erdoğan'la olunca hepsi pırıltılı birer siyasetçiydiler, Erdoğan olmayınca ışıltılarını kaybettiler. Söylemleri hızla marjinal sol partilerin diline dönüyor.

PKK'YA DEĞİL SOYLU'YA SALDIRDILAR

Diyarbakır Kulp'ta odun toplamaya giden 5 kişinin PKK'lılar tarafından katledilmesi üzerine sıcağı sıcağına İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile konuştum. İnsanlığın koronavirüs belasıyla boğuştuğu bir dönemde, PKK'nın sivil insanları katletmek için bombalı tuzaklar kurmasına dikkat çekmeye çalıştım.

PKK'nın ilk eylemi olan 1984'teki Şemdinli ve Eruh baskınından sonra Özal'la Şemdinli'ye giden gazetecilerden biriyim. Kürt sorununun demokratik çözüm süreçlerini yakından izledim. Hep PKK ile Kürt sorununun birbirinden ayrılması gerektiğine inandım. PKK hem Kürtlere hem Kürt sorununun çözümüne çok büyük zararlar verdi. Bir süredir sinmiş olan PKK, Kulp'ta 5 sivil vatandaşımızı katlederek bölge halkını sindirmek istiyor. "Ben hâlâ güçlüyüm" mesajı vermeye çalışıyor. Baharla birlikte yeniden terör saldırılarına başlayacağı mesajını veriyor. PKK'nın yeniden bölgeye korku salmasına izin verilmemesi gerekiyor. İçişleri

Bakanı Soylu bunun farkında. O nedenle Kulp'taki katliamı gerçekleştiren PKK'lıların tespit edilip ibret-i müessire olacak bir şekilde cezalandırılmasını istiyor. Böylece PKK'nın bölgeye korku salması değil, tam tersine PKK'ya korku salınması amacını taşıyor. O nedenle, "Bölge komutanını aradım. 'Bulunca lime lime edin' diye talimat verdim" dedi.
Vay sen misin bunu diyen... PKK'ya tek bir laf edemeyenler, "Kulp'un gariban Kürtlerini niye katlettin?" diyemeyenler, "Hani sen Kürtlerin davasını güdüyordun, Kürtleri niye katlediyorsun?" diye hesap soramayanlar İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya saldırmaya başladı.
Dikkat ettim, tek birinde PKK'ya yönelik en ufak bir tepki yoktu. Ama varsa yoksa Soylu'ya hakaret ediyorlardı. Bir süre bu mesajları izledim. PKK'lılar, Hizbullahçılar ve FETÖ'cüler el ele vermişti.

Tabii patronları aynı olunca...

TÜRKİYE'Yİ ABD'YE ŞİKÂYET ETMEK

KORONAVİRÜS Çin'de çıktı ama ABD'yi vurdu. Salgından önce seçimleri kazanmasına kesin gözüyle bakılan Trump, çok büyük bir darbe yedi. Artık ABD'nin dünya liderliği sorgulanıyor. Sadece İngiltere'de değil, ABD'de de çöp poşetiyle kendini korumaya çalışan sağlık görevlilerinin fotoğrafları dolaşıyor. ABD'de de sağlık sistemi dökülüyor. Örnekleri çoğaltıp sizi bunaltmak istemiyorum. Harvard Üniversitesi'nden bir grup doktor İtalya örneğini inceleyerek bir rapor hazırlamışlar. İtalya'da yapılan yanlışları 4 madde halinde sıralamışlar. ABD'nin yanlışlarını anlatmak için ansiklopedi yazmak gerekecek.

Türkiye ise bu salgını en az zararla atlatmak için mücadele ediyor. Her şeyimiz dört dörtlük değil ama en azından ABD'de olduğu gibi doktorlar tıbbi maskeleri 1 hafta kullanmak zorunda değil. Ülkemizde maskeler ücretsiz, koronavirüs hastalarının tedavisi ise bir kuruş alınmadan yapılıyor.
Tablo böyleyken, CHP'li eski milletvekili Barış Yarkadaş tutmuş Türkiye'yi ABD'ye şikâyet etmiş. Hani bunlar solcuydu? Hani bunlar ulusalcıydı? Solcu insan emperyalist Amerika'ya ülkesini şikâyet eder mi? Geçmişte şehir hastanelerine çok muhalefet etmişti. Koronavirüsle mücadelede şehir hastanelerinin yanlış olduğu gibi bir de cevher yumurtlamış. Bu neyin kafasıdır anlamadım. Şehir hastaneleri olmasa, yoğun bakım üniteleri devreye girmese ne yapacaktık?
Allah'ın sopası yok ki gözüne soksun derler ya, Barış Yarkadaş'ın ABD'ye Türkiye'yi şikâyet ettiği gün ABD, Türkiye'den yardım talebinde bulundu. Listeyi inceledim, maskeden solunum cihazına, eldivenden ventilatöre 27 kalem tutuyor. Türkiye'den 100 ülke talepte bulunmuş, biz şu ana kadar 30 ülkeye karşılıksız yardımda bulunmuşuz. İhracına izin verilen ekipmanla birlikte bu sayı artıyor.
Bunu niye yazdım? Bugünler de geçecek ama salgın hastalıkta dahi ülkesini şikâyet eden Barış Yarkadaş gibiler unutulmasın istedim. Ulusalcılık önce ülkesini sevmeyi gerektirir.

Dünya bu krizden ders alacak mı?

Esfender KORKMAZ

10 Nisan 2020

Virüs krizi sonrasında, Dünyada devlet anlayışında, iktisat politikalarında keskin bir dönüş yaşanır mı? Dönüş yaşanır fakat keskin olmaz.

Dünyada yaşanan ve panik derecesinde etkili olan büyük ekonomik krizlere bakarsak her kriz sonrası siyaset iklimi ve iktisat politikaları değişmiştir.

1873 ekonomik krizi, 18 Eylül 1873'te üretim fazlası nedeniyle yaşanan krizdir. Bu kriz nedeni ile 20 Eylül 1873'ten itibaren New York Menkul Kıymetler Borsası'nın faaliyetleri 10 gün süreyle geçici olarak durduruldu. Kriz öncesi toplam talebin azalması nedeni ile birçok firma maliyet altında satış yapmak zorunda kaldı. Fabrikalar ve bankalar battı. İşsiz sayısı yükseldi. Kriz sonrası Ayakta kalan bankalar birleşerek kartel oluşturdular. Diğer bankaları ve bir kısım reel sektör firmalarını ucuza kapattılar. Böylece kriz öncesi rekabetçi piyasalardan kriz sonrası monopol piyasa yapısı oluştu.

Kriz sonrasında 1890 çift metal para sistemi bırakıldı, tüm paraların altına bağlı olduğu sabit kur ''altın standardı '' uygulandı. Birinci Dünya Savaşı sistemi bozdu. 1914-1924 arasında yalnızca dolar altına bağlı kaldı, diğer paralar dolara göre dalgalandı. 1924 ve sonrasında ise değişti; dolar altına sterlin dolara ve altına, diğer tüm para birimleri de sterline bağlandı.

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı (Büyük Buhran) Dünyanın yaşadığı en büyük ekonomik krizdir. Bütün Dünyada GSYH yarı-yarıya geriledi. İflaslar arttı. İşsizlik arttı. İntiharlar oldu. Dünya siyasi olaylarını etkiledi. Etkisi uzun sürdü. Sonrasında demokrasinin en karanlık çağı, Nazizm ve İkinci Dünya Savaşı yaşandı. İkinci Dünya Savaşından sonra Dünya da hızlı kalkınmak için Keynes'in genişletici mali politikaları uygulandı. Bu politikalar 1970 petrol krizine kadar devam etti. Dünya bir refah dönemi yaşadı. Breeton woods sistemine geçildi. Bir ons altın 35 dolara, diğer paralar da dolara bağlandı.

Dünya ekonomik buhranından en az maliyetle kurtulan tek ülke Türkiye'dir. Türkiye bu dönemde iktisadi konjonktüre göre ideolojik takıntılara kapalı, pragmatik politikalar uyguladı. 1933'te devletçilik ağırlık kazandı. Birinci ve ikinci beş yıllık sanayi planları hazırlandı. Altyapılar millileştirildi. Her sektörde devlet planlananın üstünde fabrika yaptı. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle ikinci beş yıllık sanayi planı aksadı.

Türkiye planlı dönemde de, 1963-1968 birinci plan döneminde yüksek büyüme yaşadı ve imalat sanayi yatırımları arttı.

2008-2009 krizi, diğer iki kriz kadar yıkıcı olmadı. Küreselleşme'nin burada yararı oldu. Kriz suya atılan taşın dalgaları gibi dünyaya yayılarak tek bir bölgede veya tek bir ülkede ağır hasara neden olmadı. Çözüm olarak faizler düşürüldü ve para genişlemesine gidildi.

Virüs krizinin etkilerini, 1929 Dünya Buhranı ile karşılaştırabiliriz. Maliyeti daha yüksek olacak. Dünya'da gelir azalması ve servet azalması olacak. Ancak yapısal sorunlara dayanmadığı için çıkış daha hızlı olacaktır.

Kriz sonrası ülkeler yeniden içine kapanmaz. Ancak küresel ekonomiye çeki düzen vermek gerekir.

1. Piyasalarda aşırı kırılganlık yaratan **spekülatif sermaye hareketleri, kontrol altına alınacaktır.**

2. Gelişmekte olan ülkelerde ve özellikle bizde, dalgalı kur sisteminin ödemeler bilançosunda otomatik denge sağlama fonksiyonu çalışmadı. **Kontrol edilebilir kur sistemlerine geçilecektir**. (Çin ayarlanabilir sabit döviz kuru sistemini uygulamaktadır. Yuan diğer para birimlerinden oluşan bir sepete göre tespit ediliyor.)

3. **Dünya para sistemi değişecektir**. Söz gelimi Dünyada beş büyük ekonominin paralarının olduğu sepete bağlı bir Dünya para sistemi kurulabilir.

4. Birçok gelişmekte olan ülkede, **kamu hizmetlerine talep artacak** ve devletin piyasaya müdahalesi artacak ve piyasa-devlet optimal dengesi sağlanacaktır. Ayrıca, halk vergilerine daha fazla sahip çıkacak ve şeffaf devlet talebi artacaktır.

5. **Despot yönetimler zorlanacaktır**. Despot yönetimlerin (ABD dahil) sürekli popülizm yaparak sürekli dış sorun yaratarak ve her olayı dış güçlere bağlayarak halkın refahından götürdükleri anlaşılmıştır. Halkın demokrasi talebi artacaktır. Dünyada demokrasi kulüpleri kurulmalı ve bütün ülkeler artık tek parti veya tek kişi diktasından kurtulmalıdır.

10 Nisan 2020, Cuma**BAŞYAZI****MEHMET BARLAS**

Bu salgın da geçecek ama özellikle ekonomiyi delip geçecek

Uyarıları dinlemeyip sokaklara dökülenler ve tıklım tıklım yaşamayı sürdürenler, ya akılsızdır ya da cahildir. Bunlara herhalde Türkmenistan Devlet Başkanı Kurbangül Berdimuhammedov'un **koronavirüsten söz etmeyi yasaklayan** anlayışı uygun düşecektir. Oysa okuma yazmaları olsa koronavirüs salgınında dünya çapındaki **vaka sayısının 1 milyon 452 bin, ölü sayısının da 83 bin olduğunu** görürlerdi. Mesela İran, 4 bin 697 yeni koronavirüs vakası ve 131 yeni ölüm bildirerek toplamda 67 bin 286 vaka ve 4 bin 3 ölüme ulaştı.

Sayılar tırmanıyor

Diğer ülkelere bakalım... İspanya'da Kovid-19 salgınından hayatını kaybedenlerin sayısı son 24 saatte 757 kişi artarak 14 bin 555'e, vaka sayısı ise 140 bin 510'dan 146 bin 690'a yükseldi. Rusya, son 24 saatte 1175 yeni koronavirüs vakası ve 5 ölüm bildirerek toplamda 8 bin 672 vakayı 63 ölümü doğruladı. ABD'de vaka sayısı 400 bin 540, ölü sayısı ise 1918 kişi artarak 12 bin 911 oldu. Bu ölüm sayısı, hem dünyada hem de Amerika'da bir günde kaydedilmiş en yüksek ölümdür...

Ekonomi daralacak

Bu sayılar sadece bugünü ilgilendiriyor. Bir de "**Yarın**" meselesi var. Yani salgından sonraki dünyanın sayıları da ekonomi açısından hiç iyimserlik vermiyor. Mesela **Dünya Ticaret Örgütü** (WTO) küresel ürün ticaretinin 2020 yılında Kovid-19 salgını nedeniyle yüzde 32'ye kadar düşebileceği uyarısı yaptı. Fransa'da ekonominin ilk çeyrekte yüzde 6 daralması bekleniyor. Avrupa'nın en büyük ekonomisi olan Almanya'nın da ikinci çeyrekte yüzde 9.8 daralması bekleniyor.

Dayanışma şarttır

Biz Türkiye olarak bu dönemde **devletin her anlamda vatandaşın**

yanında olduğunu gördük. Ancak bu tutumun mali yükünün de büyük olacağı kesindir. Yani salgın tehlikesi geride kalırken, mali sorunlar da ülke gündeminin öncelikli konuları olacaktır. Bunları istismar etmek yerine, her kesimin çözüme dönük yapıcı katkılarda bulunmasını bekleyeceğiz. Çünkü ancak bir **dünya savaşını yaşamışçasına**, zor günler geçiriyoruz.